

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AUDIT JARAYONLARIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH VA ELEKTRON AUDIT TIZIMI

Turayeva Gulizahro

Gulisaton davlat universiteti dotsenti

Uzoqov Mamurjon

Gulisaton davlat universiteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu tezisdagi audit jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati, zamonaviy elektron audit tizimlarining shakllanishi va ularning amaliyotdagi roli tahlil qilinadi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida auditorlik faoliyatini avtomatlashtirish, ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash hamda xatoliklarni kamaytirishda axborot texnologiyalarining o'rni yoritiladi.

Kalit so'zlar: axborot texnologiyalari, elektron audit, auditorlik dasturlari, ma'lumotlar bazasi.

Аннотация: В данной работе анализируется важность использования информационных технологий в процессе аудита, формирование современных электронных аудиторских систем и их роль на практике. Подчеркивается роль информационных технологий в автоматизации аудиторской деятельности, быстрой обработке данных и снижении количества ошибок в условиях цифровой экономики.

Ключевые слова: информационные технологии, электронный аудит, аудиторские программы, базы данных.

Annotation: This thesis analyzes the importance of using information technologies in the audit process, the formation of modern electronic audit systems and their role in practice. The role of information

technologies in automating audit activities, rapid data processing and reducing errors in the digital economy is highlighted.

Keywords: information technologies, electronic audit, audit programs, database.

KIRISH

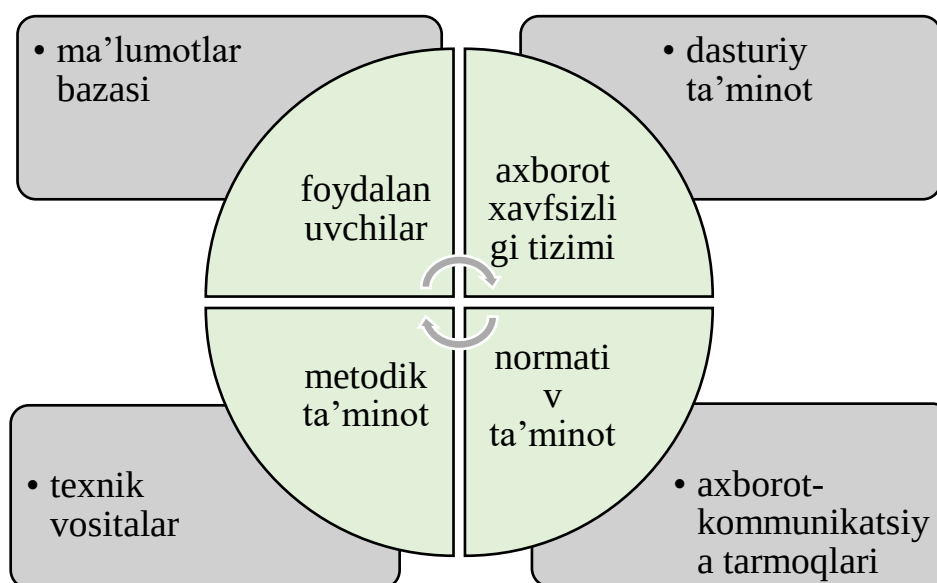
Bugungi globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida barcha sohalar kabi auditorlik faoliyati ham jadal rivojlanib, zamonaviy axborot texnologiyalariga asoslanib bormoqda. An'anaviy audit usullari asta-sekin raqamli tizimlar bilan almashtirilmoqda. Bu esa audit jarayonining tezkorligi, aniqligi va shaffofligini oshirishga xizmat qilmoqda. Axborot texnologiyalari audit jarayonida ma'lumotlarni yig'ish, tahlil qilish va xulosalar chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirib, inson omiliga bog'liq xatoliklarni sezilarli darajada kamaytiradi. Elektron audit tizimi esa ushbu jarayonlarning kompleks raqamli boshqaruvini ta'minlaydi.

Audit jarayonining barcha bosqichlarida - rejalashtirish, ma'lumotlarni yig'ish, tahlil qilish, xulosa chiqarish va hisobot tayyorlashda axborot texnologiyalari faol qo'llaniladi. Masalan, audit rejalashtirish bosqichida maxsus dasturiy ta'minotlar yordamida korxonaning moliyaviy holati tahlil qilinadi, risk darajasi baholanadi va tekshiruv strategiyasi ishlab chiqiladi. Bu jarayon qo'lda bajarilganda

juda ko'p vaqt talab qilsa, axborot texnologiyalari yordamida bir necha daqiqada amalga oshirilishi mumkin.

1-rasm Elektron audit tizimining tarkibiy elementlari

Elektron audit tizimi esa audit jarayonini to'liq raqamlashtirilgan shaklda boshqarishga imkon beruvchi kompleks tizim hisoblanadi. Ushbu tizim orqali auditorlar real vaqt rejimida korxonaning moliyaviy operatsiyalarini kuzatib borishlari, avtomatik tahlillarni amalga

oshirishlari va tezkor xulosalar chiqarishlari mumkin. Elektron audit tizimining tarkibiy elementlari quyidagicha(1-rasm)

Bundan tashqari, axborot texnologiyalari audit jarayonida ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Kriptografik himoya tizimlari, foydalanuvchi autentifikatsiyasi va kirish nazorati kabi vositalar orqali ma'lumotlarning maxfiyligi va yaxlitligi saqlanadi. Bu esa auditorlik xulosalarining ishonchliligini yanada mustahkamlaydi.

XULOSA

Umuman olganda, audit jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanish hamda elektron audit tizimining nazariy va amaliy jihatlari keng yoritildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, zamonaviy raqamli

iqtisodiyot sharoitida audit faoliyatini samarali tashkil etish bevosita axborot texnologiyalaridan foydalanish darajasiga bog'liqdir. Auditda axborot texnologiyalarining qo'llanilishi uning samaradorligini sezilarli darajada oshirishi aniqlandi. Xususan, audit jarayonining tezkorligi, aniqligi va ishonchliligi ortadi, inson omiliga bog'liq xatoliklar kamayadi hamda katta hajmdagi ma'lumotlarni qisqa vaqt ichida tahlil qilish imkoniyati yaratiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston respublikasi Prezidentining "Auditorlik faoliyati to'g'risida"gi Qonuni, 25.02.2021 yildagi O'RQ-677-son
2. A.X. SHOALIMOV, sai. ILHAMOV, SH.A. TOJIBOYEVA "IQTISODIY TAHLIL VA AUDIT" darslik. T.: 2016-yil, 269- bet
3. Ibragimov A.K., Sugirbaev B.B. "Audit" darslik. T.: 2023-yil
4. Juraev N.J. Auditning zamonaviy usullari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2022.
5. Meliev I.I, Qo'shmatov O.Q. "AUDIT" fanidan o'quv qo'llanma TOSHKENT – 2019 yil
6. Qodirov D.R. Axborot tizimlari va texnologiyalari. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.
7. Rakhmatov, O., Tukhtamishev, S. S., Khudoiberdiev, R. K., Adilov, A. A., & Rahmatov, F. O. (2023, April). Experimental and theoretical studies of the modulus of elasticity and Poisson's ratio for vegetable and melon crops. In International Conference on Digital Transformation: Informatics, Economics, and Education (DTIEE2023) (Vol. 12637, pp. 291-297). SPIE.
8. Нуриев, К. К., Рахматов, О., Кадирова, Р. С., & Рахматов, О. О. (2015). Биоконверсия органических отходов растительного происхождения в условиях Узбекистана. In Проблемы рекультивации отходов быта, промышленного и сельскохозяйственного производства (pp. 468-470).

9. Rakhmatov, O., Rakhmatov, F., Kurbanov, E., Rakhmatullaev, R., Kasimov, A., & Musayeva, N. (2023). The methodological foundations of the thermal efficiency in a convective drying unit of the chamber type. In E3S Web of Conferences (Vol. 390, p. 04041). EDP Sciences.
10. Iskandarov, Z. S., Rakhmatov, O., Salomov, M. N., Akhmedov, S. K., & Rashidov, A. S. (2011). Double chamber solar and fuel drying unit for agricultural products. *Applied Solar Energy*, 47(1), 24.
11. Rakhmatov, O., & Rakhmatov, F. (2023). Experimental study of the process of drying melon slices in a chamber-convection dryer. In E3S Web of Conferences (Vol. 443, p. 02004). EDP Sciences.
12. Рахматов, Ф. О., & Нуриев, К. К. (2022). Исследование плодов дыни как объекта технической переработки. Илмий мақолалар тўплами, 330.
13. Rakhmatov, O., Rakhmatov, F. O., Nuriev, K. K., & Nuriev, M. K. (2022, August). Development and justification of the thermal parameters of a mechanized rotary blancher. In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science (Vol. 1076, No. 1, p. 012068). IOP Publishing.
14. Raxmatov, F. O., Raxmatov, O., Nuriev, K. K., & Nuriev, M. K. (2021, October). Combined dryer with high efficiency for drying high-moist agricultural products. In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science (Vol. 868, No. 1, p. 012076). IOP Publishing.
15. Рахматов, О. О., Рахматов, О., Нуриев, К. К., & Тўхтамишев, С. С. (2019). Мини технологическая линия по безотходной переработке плодов дыни. In вклад университетской аграрной науки в инновационное развитие агропромышленного комплекса (pp. 332-337).